

Terugtrek van vogels in het voorjaar

De trek in het najaar is meer en beter bestudeerd dan het terugkomen van de vogels in het voorjaar. Al is dit laatste verschijnsel dan niet zo massaal geconcentreerd, het is toch zeker de moeite waard eens na te gaan welke voorwaarden gunstig, soms zelfs bepalend zijn voor de terugkeer.

In de eerste plaats komt daarvoor in aanmerking de lichtintensiviteit en de lengte van de dag. Deze moeten weer een bepaald minimum bereikt hebben (voor de meeste soorten ligt dit uiteraard op een ander punt), voor we op de terugkeer mogen rekenen, ook al zou de *temperatuur* b.v. al aan de minimum eisen van die bepaalde vogel voldoen.

Is dus aan die eerstgenoemde voorwaarden voldaan, dan kunnen we die vogel terug verwachten, maar meestal wordt ons geduld dan nog op de proef gesteld, omdat de *temperatuur* b.v. nog niet aan bepaalde minimum eisen voldoet.

Nu is de *temperatuur* in ons voorjaar meer afhankelijk van de soort aangevoerde of aanwezige lucht, dan van meer of minder bewolking en zonneschijn, die in dit opzicht van secundaire betekenis zijn.

Dit kwam in het voorjaar van 1955 voor de *tjiftjaf* heel duidelijk uit.

De omstandigheden waren zo, dat er 13, 14 en 15 maart mogelijk een „vroeg“ door zou kunnen komen. Vóór die datum was er geen kans en na die datum tot 23 maart ook niet. Op die dag nu sloeg na een frontpassage enige regen het weer om en werd met stormachtige wind zeer zoele lucht aangevoerd. Op 24 maart hield dit weertype aan en was het zoel-broeierig weer met een *temperatuur* van 15 tot 18° C. Op die dag hoorde ik de eerste *tjiftjaf*. Op 25 maart was het mooi, zacht weer met af en toe zon en op een bepaalde route hoorde ik er toen 15. Het was op 26 maart nog mooier weer en ik hoorde er toen op dezelfde route 24, waarvan sommige nog bij elkaar in trekverband. Ook leverde die dag voor een andere waarnemer de eerste *tjiftjaf* op!

Een zeer ongunstige verandering trad op 27 maart in. 's Morgens was het somber en triestig met een harde gure wind uit noordelijke richting. 's Middags wel opklaringen met zon, maar op de vaste route werd geen enkele *tjiftjaf* waargenomen. Op dezelfde dag ontdekte een waarnemer uit Denekamp een „*tjiftjaf*-bosje“ met op zijn minst 10 stoeiende vogeltjes, maar géén liet een geluidje horen.

Ook dit lijkt mij weer een duidelijk voorbeeld van een groepje in trekverband.

28 maart vrij zonnig, maar koud.
Tjiftjaf: 1+1+1+1+1+1

29 maart aanvankelijk zonnig, maar koud.
Tjiftjaf: 2+3+2+1

30 maart zeer koud, zonnig weer, krachtige N.N.O. wind.
Tjiftjaf: geen

31 maart iets minder koud, wind N.W.
Tjiftjaf: 2+2+1

De waarnemingen zijn in de omgeving van Utrecht gedaan. Daar ik al verscheidene jaren op het terugkomen van de vogels in het voorjaar let, ben ik voor de kleine zangertjes, maar ook voor verschillende andere vogels, tot de conclusie gekomen, dat ze bij voorkeur en meer massaal met de warme lucht van een warmtefront — liefst met de warme lucht van een onweersstoring boven Z.W. Frankrijk (Golf van Biskaye-Bordeaux) — meekomen naar het noorden.

Stagneert het front, dan wordt ook de trek sterk of helemaal geremd en wordt door de grote meerderheid op een nieuwe gelegenheid gewacht. Het lijkt me voor de leden van de vogelwerkgroep wel interessant om hier eens op te letten en ook op groepjes in trekverband.

Bij de *tjiftjaf*, *fitis*, het *zwartkopje* en de *tuinfluiter* heb ik deze verschijnselen al met vrij grote zekerheid waargenomen, evenals bij de *boompieper*, *bonte*

vliegenvanger, koekoek, nachtegaal, wielewaal, spotvogel, bosrietzanger en grote karekiet.

Concreet stel ik het me dus zo voor, dat b.v. groepen tjiftjafs voor een bepaald deel van ons land met een warmtefront meekomen.

Nu stagneert dit front b.v. in midden België. Dan betekent dit, dat de meerderheid van deze vogels daar ter plaatse blijft hangen en pas bij een volgende gelegenheid — wanneer het front ook Nederland passeert — hier massaal te verwachten is. Aangezien die warme lucht vaak met horten en stoten naar het noorden weet op te dringen, kan er soms een tamelijk groot verschil tussen het zuiden en noorden van ons land geconstateerd worden.

R. Luiken.